

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20—, inozemstvo Din 30—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 23.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštne ček. uradu štev. 13.633.

Še o napredni fronti.

Dogodki v ljubljanski skupščini so zopet enkrat spravili na dnevni red debato o nujni potrebi naprednega bloka. Zlasti časopisje SDS je z izredno vneto propagiralo to misel in slikalo svojim bralcem v rožnatih barvah, kako silno lepo bo, ko bodo vsi naprednjaki složno tolkli po klerikalcih. Vse to veselje pa je pokvaril »Kmetijski list«, ki je čisto pravilno dejal, da ni z napredno fronto nič, ker ji manjka vsaka pozitivna podlaga. Samo negativna želja, da se škoduje klerikalcem, ne zadostuje in zato »Kmetijski list« napredno fronto, kakor si jo zamišlja SDS, odklanja.

Argument »Kmetijskega lista« je sigurno nad vse tehten in tudi docela drži. Ne more biti o nobeni napredni fronti govora, dokler ni izdelan pozitiven napreden program, ki v resnici more združiti vse naprednjake, ne pa samo one, ki mislijo, da je vpitje proti klerikalcem začetek in konec vse politike.

Prva in glavna točka naprednega programa pa mora biti v današnjih časih: slovenstvo. Stranka, ki ne priznava slovenskega programa, tudi ne more biti v napredni fronti, ali pa bi ta veljala kot protislovenska in s tem nezmožna za borbo. Politika je danes uspešna le, če je v skladu z narodnimi željami, če je čisto v službi naroda. Slovenski narod pa mora danes zahtevati že iz gospodarskih vzrokov slovensko politiko in zato mora biti tudi slovenska politika temelj vsake napredne fronte.

To tem bolj, ker je misel jugoslovanske federacije na pohodu. Ne v regionalnem ali pa historičnem smislu, temveč v tem smislu, da se mora država urediti le v soglasju vseh treh narodov, ne pa z majoričizacijo enega naroda. Nepopravljiva napaka bi bila, če bi v taki dobi nastopali Slovenci neenotno ali če bi se spozabili celo tako daleč, da bi eden drugega tožarili, ker bi to doneslo kake mizerne strankarske koristi. Tega tožarenja in denunciranja mora biti enkrat za vselej konec in stranka, ki ne more jamčiti za sebe, da se ni od nje bati tožarenja, taka stranka tudi nima mesta v nobeni skupni akciji, najmanj pa v napredni fronti.

S tem pa je povedan tudi že drugi pogoj, ki je odločilen za ev. ustvaritev napredne fronte. Najprej mora biti tu tudi jamstvo, da se nobena napredna stranka ne bo posluževala metod, kakršne so bile nekoč v Sloveniji običajne. Kdor je tako ozkosrčen, da mu je zavist argument, ta spada med reakcionarce, ne pa med naprednjake. In kdor je tako domišljavega mišljenja, da mora vse biti vedno istega mišljenja ko on, ta spada med reakcionarce, ne pa med naprednjake. Če celo pa velja to za tistega, ki se spozablja tako daleč, da hoče z nasiljem prisiliti ljudi, da so njegovega mnenja. S takimi teroristi se pač ne more družiti noben pravi demokrat.

Napredna fronta mora biti pozitiven program, ali pa nima zmisla. Ona mora z dejanjem dokazati volitev, da pomeni napredek, da pomeni nekaj boljšega, ali pa je nasprotje samo v sebi. Klicanje nazaj onih časov, ko je bilo vse naše politično življenje obvladano od boja med klerikalci in liberalci, je jasno nazadnjaštvo in vrhu tega silno škodljivo nazadnjaštvo, ker od vsega tega boja nismo imeli drugega ko desorganizacijo naroda.

Danes stopajo v ospredje gospodarska in socialna vprašanja in tu je temelj, kjer je mogoče zgraditi res napredno fronto. Na eni strani tisti, ki delajo in ki hočejo delati, in na drugi strani vsi oni, ki bi živel le od dela drugih. Na eni strani produktivni princip, na drugi strani pa parazitski princip. Tu so tla za napredno

Hrvatje proti proračunu prosvetnega ministrstva

Beograd, 14. marca. Včeraj je parlament ves dan delal. Pretresal se je proračun ministrstva za prosveto. Seja se je pričela dopoldne ob pol 10. Pred prehodom na dnevni red je bilo prečitano poročilo verifikacijskega odbora, da je sprejeta ostavka radikalnega poslanca Stošića na mandat v beograjskem volilnem okraju. Na njegovo mesto pride Radivoj Jeftić, predsednik prvostopenjskega sodišča v Smederevu.

Ko je bilo to poročilo opravljeno, je povzel besedo poslanec dr. Bazala in obširno kritiziral proračun prosvetnega ministrstva zlasti glede na Hrvatsko. Pri nas, pravi, da prosvetni sistem še ni izdelan. Kar se tiče znižanja števila srednjih šol, se je minister postavil na stališče, da bo to uredil po tem, kakor bodo to zahtevale državne potrebe.

To je slabo. Ni prav, da bi se število šol omejilo po državnih potrebah, in to tudi ni mogoče.

Treba je urediti tudi vprašanje, kako naj narod vpliva na postavljanje in predlaganje učiteljev na osnovnih šolah. — Ministrstvo je izdalo prav malo za pobijanje nepismenosti. Dalo je celo manj, kakor je dalo v isti namen vojno ministrstvo.

Govornik graja posamezne šolske knjige. V njih so Hrvatje zapostavljeni.

Za Bazalo je govoril demokrat Rista Jojić, ki je tudi v marširanjem delal očitke prosvetnemu ministrstvu. Glede šolskih knjig se je strinjal s prejšnjim govornikom.

Radićevac Pasarić je obširno kritiziral proračun in je konstatiral, da so bile prečanske šole pred vojno jako dobre. Ugotovil je tudi, da prosvetno ministrstvo nima nobenega principa, po katerem bi postopalo. Na učni osnovi za srednje šole se dela brez vsakega sistema.

Govorec o šolskih knjigah kaže na neaktiwnost srbskih piscev napram Hrvatom in hrvatski zgodovini.

Nato kritizira govornik posamezne partije proračuna prosvetnega ministrstva in podčrtava, kako smo za kulturne institucije zapostavljeni.

PROTEST PREČANSKIH POSLANCEV PROTI ODPRAVI POMORSKE UPRAVE V PROMETNEM MINISTRSTVU.

Beograd, 14. marca. Vprašanje ukinjenja pomorske uprave v prometnem ministrstvu je v vseh parlamentarnih krogih izvalo veliko razburjenje. Vsi poslanci iz Dalmacije in Primorja brez razlike strank vidijo v tem činu zapostavljanje prečanskih interesov in zlasti interesov primorskega ozemlja. Poslanci se pripravljajo, da nastopijo najenergičnejše, da se to popravi. Posebno so razburjeni v vrstah HSS, kjer kvalificirajo ta akt kot napad naperjen proti Hrvatom. Poslanci Rude Bačinić in tovariši so vložili ostro interpelacijo na prometnega ministra, v kateri pojasnjujejo pomen tega dejanja in vprašujejo ministra, ali mu je znano, da bo naša pomorska uprava od 1. aprila dalje ostala brez vrhovne uprave in brez pristojnega oblastva v ministrstvu. Vpra-

fronto in samo tako napredno fronto rabi slovenski narod.

Ko pa bomo zopet v tem srečnem položaju, da bo cvetelo naše gospodarstvo, da se bo večalo naše premoženje, da bo zagotovljena nacionalna eksistenca tudi naših narodnih manjšin, tedaj pa morejo postati tudi kulturna vprašanja — politična.

Toda ne preje, če hočemo obstati, zakaj najprej je življenje in šele potem filozofiranje.

Nato je radićevac Račan ostro kritiziral prosvetno politiko.

Seja je bila za tem prekinjena in se je nadaljevala ob 5. popoldne. Tu je prvi spregovoril Rude Bačinić, ki se je posebno bavil s šolsko politiko. Ko smo izgubili Zader, ni bilo nič bolj naravnega, kot to, da bi morali vse šolske institucije, ki smo jih imeli v Zadru, osnovati v Beogradu. To pa se ni zgodilo. V zaderski okolici mnogo vasi nima šole. Na drugi strani pa je bila dovoljena vsota 4 milijonov dinarjev za zgradbo nove učiteljske pripravnice v Kninu. Za te 4 milijone dinarjev bi se lahko ustanovilo 40 ljudskih šol, s čimer bi se pobijala nepismenost.

Minister Velja Vukičević je na to odgovoril: »Lahko vam povem, da je bilo v ta namen izdano za Dalmacijo 5 in pol milijona dinarjev.«

Glasovi iz vrst HSS: »Da, izdano je bilo toliko, toda za srbska sela.«

Bačinić je nadaljeval: Ta postopek vlade se ne more drugače razumeti, kakor da bi hoteli severno Dalmacijo prepustiti Italijanom.

Vukičević: »Kaj takega ne smete niti v šali govoriti.«

Za tem je radićevac Matijević govoril o razmerah v srednji Dalmaciji, kjer 35 vasi nima niti ene šole.

Radićevac Mžik govori nato o prosvetnih razmerah v svojem kraju.

Preka govori za tem o Hercegovini. Pravi, da so Hrvatje med vojno Srbom kar najbolje postregli, sedaj pa Srbi tako delajo.

Pri tem je prišlo do prerekanja in pojasnjevanja med dr. Pernarjem in Kobasico.

Preka je dejal dalje, da je Radić, ko je bil minister za prosveto, izvajal politiko narednega sporazuma. Današnji prosvetni minister kakor tudi njegovi predniki pa vodijo protihrvatsko politiko.

Po tem govoru je bila seja ob triletni na 8. zaključena. Nadaljevanje je bilo napovedano za danes ob 9. dopoldne. Nadaljevala se bo debata o proračunu prosvetnega ministrstva.

šujejo dalje, ali je voljan storiti potrebne najenergičnejše korake, da se za brodarški oddelek naknadno sprejmejo v proračun potrebne postavke.

KONGRES GLAVNE ZADRUŽNE ZVEZE.

Beograd, 14. marca. Včeraj je bil kongres »Glavne zadržne zveze«. Prečitano se je najprej predavanje dr. Prochasko v poljedelski krizi in predavanje inž. Bostića o elementih in vzrokih krize v naši državi. Kongresu je predsedoval dr. Bervaldi, namesto obolevlega predsednika Korošca. — Navzoč je bil tudi poljedelski minister dr. Kulovec, ki je v svojem govoru obetal, da si bo vlada, kar bo največ mogoče, prizadejala, da ugodni željam pridobitnih krogov. Govorilo je še več govornikov, ki so se po večini vsi bavili s metodami, kako ublažiti težko stanje. Mnogi so kritizirali tudi »Narodno banko«, ki v jako omejeni meri daje kredite kmetom in kmetijskim zadrugam.

POGAJANJA RADIKALOV.

Beograd, 14. marca. Včeraj je Marko Trifković prišel v radikalni klub in se tam dolgo časa razgovarjal s svojimi prijatelji Mišo Trifunovićem, Alijo Mihajlovićem in dr. Razgovarjali so se o aktualnih političnih vprašanjih. Danes se bodo ti razgovori nadaljevali. Ta skupina bo skušala zavzeti svoje stališče glede na bližnje politične kombinacije.

Kantonska armada zmaga na vsaj črti.

London, 14. marca. Vojna situacija v področju Sanhaja je postala zelo kritična. Po zadnjih vesteh se je prejšnjo noč razvila bitka, kjer je prvič sodelovala tudi artiljerija. Posebno hud boj se je razvil v področju Hi-Cunga. Kantoncem je tam uspelo napredovati in približati se do 5 km od mesta Fučanga.

Šangaj, 14. marca. Kantonci močno napredujejo proti Nankingu in ne naletavajo nikjer na kak močnejši odpor. Prišli so že do 30 km daleč od mesta, čigar padec se pričakuje najkasneje danes ali jutri.

ZUNANJI MINISTER ODPOTUJE IZ ŽENEVE.

Ženeva, 14. marca. Briand je včeraj dopoldne odpotoval v Pariz. Chamberlain se je predsonočnim v spremstvu poljskega zunanjega min. Zaleskega odpeljal v London, ustavil pa se je medpotoma za krajši čas v Parizu. Dr. Stresemann je odpotoval včeraj popoldne.

GROF KLEBELSBERG JE ODPOTOVAL V RIM, DA PRIPRAVI BETHLENU POT.

Rim, 14. marca. »Secolo« javlja, da pride grof Bethlen 3. aprila v Rim. Včeraj je odpotoval v Italijo madjarski prosvetni minister Klebelsberg. Odšel je tja na povabilo italijanskega prosvetnega ministra. Klebelsberg se sestane z Mussolinijem.

Budimpešta, 14. marca. Prosvetni minister Klebelsberg je odpotoval v Rim, da pripravi vse potrebno za skorajšnji sestanek med grofom Bethlenom in Mussolinijem.

KONDILIS ORGANIZIRA REVOLUCIJO

Atene, 14. marca. Stavka grških trgovcev, ki so jo vzpizorili proti novi odredbi o najemninah za lokale in v znak protesta proti visokim davkom, se spravlja v zvezo s prevratnimi osnovami generala Kondilisa, ki hoče vreči koalicijsko vladu. Med stavkajočimi in policijo je prišlo do težkih krvavih spopadov, pri katerih je bil ubit en orožnik in dva policista. Posebno težki nemiri so nastali v Solunu, kjer se stakujoči prisilili vse trgovce, da so zaprli lokale. Vlada je podvzela energične korake.

OBCINSKE VOLITVE V OSIJEKU.

Osijek, 14. marca. Včeraj so bile tu mestne volitve. Od skupnih 8860 volilcev velilo 6742 mož. Količnik je bil 169. Radikalni so dobili 1761 glasov, skupina dr. Nikića 102, neodvisni delavci 1123, radićevci 291, federalisti 2505, klerikalci 159, cionisti 193, Nemci 140, meščanski blok 248 in samostojni demokrati 230.

Glede na to so dobili radikalni 10 mandatorov, nikićevci 1, neodvisni delavci 7, radićevci 2, federalisti 15, druge stranke pa po enega.

ORIGINALEN ODBOR.

Sofija, 14. marca. V Bolgariji se je baje osnoval tajni revolucionarni odbor, ki ima namen, pobiti vse nepriljubljene policijske uradnike v Bolgariji. Nekaj atentatov je bilo že izvršenih.

AMERIŠKE LADJE V SPLITU.

Split, 14. marca. V soboto ob pol 9. je poveljnik prvega obalnega poveljstva Stanković priredil na čast ameriškega poslaniku službeni diner v hotelu Bellevue. Prisostvovala so vse visoke uradne osebe ter tajnik ameriškega poslanstva v Beogradu. Banket je potekel v živahnem razpoloženju. Po banketu so zaplesali še narodno kolo.

Mirovna pogodba in vidovdanska ustava.

Včasih ne škoduje, če se človek zamisli za nekoliko let nazaj v preteklost in jo primerja s sedanostjo. Večja razdalja omogoči jasnejšo primerno dogodkov, ki se jih iz bližine bolj težko ocenjuje.

Pred osmimi leti je živelo in kipel pri nas velikansko navdušenje. Zmaga nad nemštvom in ustvarjanje lastne narodne države je polnila srca do prekipenja, ker smo slutili, da se pripravljamo nekak velikega za nas: polaganje vnanje- in notranjepolitičnih temeljev naše države.

To je bilo v letih 1918—1921. Mirovne pogodbe so stvorile zunanjepolitično podlago kraljevini SHS, notranjepolitično pa vidovdanska ustava.

A danes? Kaj so danes mirovne pogodbe? Ali niso že stokrat prevrtna in preluknjana kupa papirja? Treba je le pogledati na Nemčijo in ta pogled pove vse. Grupacija držav je danes že vse drugačna kakor je bila in od nekdane Velike antante ni ostal več nihi kamen na kamnu. To čuti tudi kraljevina SHS.

Kako pa je z Vidovdansko ustavo? Jedro Vidovdanske ustave je bilo narodno in državno edinstvo in vidni izraz tega edinstva naj bi bilo jugoslovenstvo kot znak za državno edinstvo.

Ni še dolgo tega, ko je bil zlasti v Sloveniji še vsak proklet in izobčen iz družbe, kdor ne bi bil Jugosloven. Kdor ni slepo malikoval pred običajnimi šlagerji, ta je bil izdajalec, protidržaven element, boljševis in separatist.

A danes? Danes je ločitev med Srbi in Hrvati in Slovenci tako silna kakor še nikdar poprej. Kdor ima oči in ušesa, mora to videti, pa če ga pri tem pogledu še tako zelo srce boli ali ne boli! Danes spoznavamo, da je bilo jugoslovenstvo le beseda, o kateri velja Göthejev izrek: »Denn eben wo Begriffe fehlen, da stellt zur rechten Zeit ein Wort sich ein!« — Kjer so pojmi po-

manjkljivi, tam ni pomagano z besedičenjem. Danes ni nikogar več sram biti Slovenec, ker je prodrlo spoznanje, da žive v kraljevini SHS tri skupine ljudi, ki se jih ne da čez noč utesniti pod en klobuk. Pri Hrvatih in Srbih je ta samozvest še veliko bolj razvita kakor pri nas. Danes vemo, da je beseda Jugoslovan le kolektiven znanstven pojem za Slovence, Srbe, Hrvate in Bolgare, kakor je beseda Slovan le skupna označba za vse slovanske narode. Med Čehi in Poljaki in Rusi še nikdar ni nikomur na misel prišlo, da bi bil trdil, da so Čehi, Poljaki in Rusi itd. »eno«.

To spoznanje prodira tudi med nami vedno globlje in posledice tega spoznavanja se čim dalje bolj kažejo v naši notranji politiki.

Danes je že mogoče govoriti o sodelovanju obeh slovenskih oblastnih skupščin in ravno tako o sodelovanju hrvatskih oblastnih skupščin, brez nevarnosti očitke separatizma. To so znaki, ki mnogo pomenijo!

Sedaj pa pogledimo še nekoliko na našo SDS. Ta stranka je živela prva leta po vojni samo od narodnega in državnega edinstva in nepravilno pojmovanega jugoslovenstva. Kaj pa danes? Baš tisto toliko hvalisano narodno edinstvo in napake centralistične uprave so jugoslovenstvo ubile. To pa je bila edina pozitivna točka političnega programa SDS in velikega v SDS organiziranega dela slovenske inteligence. Danes je še ta edina pozitivna točka izginila in SDS in v njej organizirana slovenska inteligenca je obsojena, da živetarj edino še od negativne borbe proti klerikalizmu! Ali je to vredno dela slovenske inteligence?

Izpemembe v veljavi mednarodnih pogodb in v veljavi vidovdanske ustave bodo rodile tudi pri nas svoje posledice.

J. P.

Radićevci vstopijo v vladu?

Zagrebaški »Jutarnji list« poroča, da je ponudil Uzunović HSS, da vstopi v vladu.

Predlogi Uzunovića so bili formulirani v 9 točkah in bi dobila HSS štiri ministrstva. Nadalje je obljubil Uzunović financiranje oblastnih skupščin, razpis občinskih volitev v Vojvodini in Bosni, izenačenje davkov in sprejem dalmatinskega agrarnega zakona, v katerem bi se morali upoštevati interesi manjšin vlagateljev. Maksimović pa bi ostal notranji minister, zato pa bi dobila HSS drž. podtajnika, ki bi odločal o vseh hrvatskih zadevah.

Radić te navedbe potrjuje.

Popoldne je sprejel Radić novinarje, katerim je potrdil navedbe »Jutarnjega lista«. Z Dimitrijevićem, ki je bil zastopnik Uzunovića, sta se dogovorila, in Radić je stavil te pogoje za vstop v vladu:

1. Izpolnitev samouprav in izvedba volitev v okrajne samouprave.
2. Davčna reforma. Če bi vstopila HSS v vladu, bi imela 5 ministrstev, če bi pa prišlo do koncentracijske vlade, v kateri bi bila tudi Demokratska zajednica, pa tri.

Radić je za to, da se naša država orientira v angleškem smislu, ker je Vel. Britanija najodličnejši predstavnik bele civilizacije. Seveda pa to ne bi pomenilo, da pridemo v nasprotje s Francijo. Z Rusijo bi bili potrebni korektni odnosi.

Če ne bi imela HSS zunanjega ministra, potem dobi v tem ministristvu drž. podtajnika (?).

Vprašanje Maksimovića je rešeno. Skupščina ga je »freisprehala« in sedaj se ne da nič narediti.

SLS bi ostala v vladi.

Izjava St. Radića je vzbudila veliko senzacijo. Pavle Radić je izjavil, da o pogajanjih HSS za vstop v vladu nič ne ve. Tudi nedeljski »Slovenec« demantira, da bi hoteli radikali vzeti radićevce v vladu.

Vprašanje torej še ni čisto jasno, vsekakor pa bomo skoraj vedeli, kako dolgo je imela veljavo najnovejša Radićeva izjava.

Politične vesti

— Debata o proračunu pravosodnega in prosvetnega ministra. V soboto se je vršila najprej specialna debata o proračunu pravosodnega ministra, v debati so govorili posl. Zanic, ki je govoril o slabem položaju pravosodstva in sodišče na Hrvatskem ter ostro napadal vlado. Sam. demokrat Tadić je kritiziral derutni položaj našega pravosodja. Govorili so se številni radićevski poslanci, med njimi dr. Superina, ki so govorili o raznih ariah v pravosodju. Demokrat Ranković je govoril o strankarstvu sodišče v Srbiji. Minister dr. Siskić je odgovarjal na očitke ter obljubil, da bo dal vsak slučaj preiskati. Zagotovil je, da se za pripravlja zakon, ki bo izboljšal gnetni položaj sodnikov. Proračun je bil sprejet z večino glasov. Na vrsto je prišel nato proračun prosvetnega ministra. Minister velja Vučković je podal obširen ekspozé ter omenjal številne redukcije v proračunu radi državnih financ. Statistika gimnazij navaja, da imamo 109 popolnih srednjih šol ter 65 nepopolnih. Profesorjev je 3378, med njimi je 1000 nekvalificiranih. Izboljšujemo pa le kakih 80 srednjih šol. Imamo preveč gimnazij, pa premalo strokovnih in meštanskih šol. Učiteljsko imamo 47, dasi jih potrebujemo le 33. Vseučilišče imamo troje in dve fakulteti v Skoplju in v Subotici. Mesto pedagoških visokih šol bi bilo boljše ustanoviti pedagoške fakultete. Na vseučiliščih je nastavljenih 237 rednih profesorjev, od teh 44 v Ljubljani, 82 izrednih, od teh 20 v Ljubljani in 630 docentov, asistentov itd. Nujno potreben je specialen vseučiliški zakon. Z ministrstvom ekspozicij se je seja odgodila in se je nadaljevala v nedeljo.

— Francosko-nemška nesoglasja v saarskem vprašanju. Nepriznava se nastala vsled saarskega vprašanja težka nesoglasja med Nemci in Francozi. Saarska vlada je namreč sklenila, da se naj posadke nadomesti z 800 moč močno železniško stražo, ki bi jo tvorili Francozi. Proti temu sklepu se je Nemčija uprla in zahtevala, da znaša železniška straža le 300 moč in da jo morajo tvoriti Francozi, da se tako povdari njem mednarodni značaj. Briand pa ni hotel na te nemške zahteve pristati. Privolil bi, da bi se straža znižala na 600 ali morda celo na 300 moč, toda tvoriti bi jo morali Francozi in morala bi biti neodvisna od saarske vlade. Kljub dolgotrajnemu posvetovanju pa ni moglo priti do soglasja med Stresemannom in Briandom, zlasti se, ker je Stresemann zahteval, da Belgijec Lambert ne sme biti več član saarske vlade. — Sedaj bo sklepal Svet Zveze narodov o predlogu saarske vlade. Poročevalec bo Scialoja, ki pa ne bo stal nobenega predloga. Najbrže bo sestavljena posebna komisija, ki naj bi našla kompromisno formulo za nemško in francosko stališče. Tako Nemci ko Francozi žele, da se odločitev odloži, ker jim je neprijetno, če bi prišlo do odkritega spora v vprašanju, ki je za vse druge člane Sveta le malenkostno. — Toda ravno to, da se v tako malenkostnem vprašanju ni moglo priti do soglasja, je značilno za trenutne hladne odnose med Nemčijo in Francijo. To tudi diplomati v Zenevi močno komentirajo.

— Predsednik Masaryk v Zvezi narodov. Predsednik Masaryk se je udeležil v petek seje Sveta Zveze narodov. Vsedel se je med občinstvo. Ko je prišel v dvorano, so ga pozdravili Chamberlain, Briand, Zaleski, Ishić, Titelescu in Vandervelde. Predsednik Masaryk je ostal pri seji do konca Popoldne je obiskal generalnega sekretarja Sir Drumanda, ki ga je sprejel v prisotnosti vseh višjih uradnikov Zveze narodov. Dumond je dejal: »V Vaši osebi častimo državnika, čigar ime je neizbrisno zapisano v zgodovino Evrope in zlasti Čehoslovaške. V Vas častimo voditelja države, ki je igrala zelo pomembno vlogo v razvoju Zveze narodov. Vemo, da se moramo na Čehoslovaško in na čehoslovaški narod vedno zanesti, če treba pametno in ne-interesirano sodelovati pri problemih Zveze narodov in tudi, če treba storjene sklepe lojalno izvršiti. Danes ste prisostvovali seji Sveta zveze narodov, ker pa ste izrecno želeli, da ima to obisk čisto zaseben značaj. Vas niso mogli člani Sveta uradno pozdraviti, kakor so želeli.« — Masaryk je odgovoril, da ni niti pričakoval sprejema, niti ni mislil, da bo moral govoriti. Bil je na seji in videl je, kako prijateljsko sodelujejo člani Sveta in steer v najbolj priprosti obliki. Nato je govoril o velikem delu, ki ga vrši Sir Drumond, ki je general organizacije. Zveze na-

redov. — Popoldne je najprej obiskal Masaryka Brind in ostal pri njem 50 minut. Takoj za njim ga je obiskal Chamberlain in ostal pri Masaryku celo uro.

— Rusi groze pekinški vladi. Po angleških vesteh iz Sangaja so poslali sovjeti novo noto pekinški vladi. V tej noti svare sovjeti pekinško vlado pred novimi ukrepi proti sovjet-skim kurirjem. Sovjeti groze z izrednimi kurirji, če bi se še kateremu sovjetskemu kurirju kaj pripetilo. Obenem se poroča o velikih koncentracijah sovjetskih čet na mandžurski meji.

— Angleški konzul je protestiral pri kantonskem zunanjem ministru proti dogodkom v Vuhu, kjer je bila od Kitajcev oplenjena angleška naselbina. Vuhu je oficijelno zasodeno od kantonske armade.

— Boji okoli Sangaja in Nankinga polnijo, ker so vsled silnega deževja vsa pota razmočena. Silno pa je narasla napetost v samem Sangaju. Protiangleška propaganda raste stalno, istočasno pa se vrši močna agitacija za splošen strajk. — General Čang se je umaknil s svojimi četami za Nanking in sedaj izdeluje defenzivno pozicijo pri Čangvau.

KRATKE VESTI.

Rumunski kralj Ferdinand odpotuje dne 24. marca v spremstvu kraljice Marije in princese Eleane v Rim.

Atenski generalni strajk je končan. Kljub temu pa je še prišlo do spopadov med vojaštvom in vojaštvom ter sta bila dva civilista ubita.

V Albaniji sta bila dva duhovnika vsled udeležbe pri zadnji vstaji obsojena na smrt in je bil Don Cacculi takoj nato obešen pred svojo hišo.

Italija pošlje nove čete na Kitajsko. Medsagorci poročajo, da so odpotovali na parniku »Alessandro Volta« novi oddelki italijanskega mornariškega polka »San Marco« na Kitajsko.

RAČUNARJI PA TAKI!

V članku »Bilanca ljubljanskega predpusta« izišlem v nedeljski številki »Slovenskega Naroda« navaja le-ta, da je ljubljanska davčna oblast v letošnjem predpustu kasirala na vseličnem davku 353.037,05 Din ter da bi znašala vsota izdana za vstopnice (petkrat toliko) 1.312.148,20 dinarjev. V resnici je pa 353.037,05 × 5 = 1.765.185,25 Din. V istem članku navaja »Slovenski Narod« nadalje, da je bilo, ako se to vsoto petkratno pomnoži in primerja z letošnjo vsoto, lani izdanih za vstopnice 40.279,75 Din več kakor letos. 359.403,85 × 5 je enako 1.797.019,25; računano je torej bilo lani izdanih za vstopnice 1.797.019,25 — 1.765.185,25 = 31.834 Din več kakor letos. — Tako je namreč zračunil moj osemletni sinček, ki je pod omenjenim članek »Slovenskega Naroda« napisal z rdečo tinto oceno — nezadostno.

IZ NAŠIH ČASOPISNIH PRIJAZNOSTI.

V skupščini je dejal Sv. Pribičević v polemiki radikalnemu poslancu Popovickemu: »Če bi bili mi na vladi (se. ko so bile volitve), ne bi vi (radikali) imeli tam (i. e. v Vojvodini) niti enega poslanca.«

Na to prijazo izjavo je odgovorila »Za-slava«, glavni organ radikalne stranke za Vojvodino, s temi nekulturnimi besedami:

»S tem je ta »kordunaški bandite« jasno priznal dvojce: prvič, da je on nasilnik, in drugič, v čemur je ravno smrtna razalitev našega srbskega ponosa in naših tradicij, je trdil, da bi se mi v resnici poklonili pred njegovim nasiljem ali pa morda celo škornju njegovih orjunaških pandurjev.«

Samo da veselo je...

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20. uri.

Ponedeljek, 14. marca: »Pegica mojega srca« — Red D.

Torek, 15. marca: zaprto.

Sreda, 16. marca: »Gobsek«. — Red A.

Četrtek, 17. marca: »Božji človek«. — Red E.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri.

Ponedeljek, 14. marca: zaprto.

Torek, 15. marca: »Cosi fan tutte«. — Red C.

Sreda, 16. marca: »Tannhäuser«. — Red B.

Četrtek, 17. marca: zaprto.

Ch. Lucieto:

Spomini francoskega vojnega detektiva.

Ta stvar da misliti, kaj ne?!

In kaj morejo danes proti temu dejstvu, ki je ena največjih vojnih skrivnosti, pacifistične težnje nekaterih Nemcev, ki so sicer iskreni, ki pa skoraj gotovo nimajo pojma o današnjih skrivnostih gotovih nemških laboratorijev, katere pa mi poznamo.

Ko smo zvedeli, kje se nahajajo »debele Berte«, smo vse storili, da jim preprečimo streljanje, kar se nam pa pri vseh teh topovih ni posrečilo.

Nasprotno pa so naši topovi in naši letalci tako strahovito uničevali moštvo teh topov, da so ga zelo težko obnovljali.

Umik nemške fronte je napravil konec delovanju teh topov, na katere je nemški cesar računal, da bodo demoralizirali Parižane, kar kaže pri njem popolno pomanjkanje psihologije.

Morda je pripisoval to cesarjevo zmoto strahu, ki so ga mu povzročala obstreljevanja naših aeroplanov.

Znano je, da je zahteval do konca vojne, povsod koder se je nahajal, podzemsko oklopljena zavetišča, da bi lahko v potrebnem slučaju zbežal vanje.

Čeprav so nemški časopisi to dejstvo zanikavali,

je vendar resnično, in v dokaz tega pričbujem fotografijo takega skrivališča, ki je izredna redkost.

Tudi to je vojna skrivnost in prepričan sem, da Nemci niso vedeli da jo poznamo.

Hočem jim pa še dokazati, da kljub delavnosti nemške policije naši agenti niti v mestu Spa, niti drugod niso cesarja niti za trenutek izpustili iz oči.

48. poglavje.

Skrivnost, ki bi jo bila Nemčija rada ohranila zase.

Čitatelji mi morejo priznati, da sem do sedaj popolnoma objektivno razlagal dogodke, ki sem jih doživel, in da nisem zapisal niti ene besede, s katero bi Nemčijo sramotil.

Čeprav se nekaterim pangermanističnim časopisom ni zdelo vredno, da bi posnemali objektivnost, ki sem si jo naložil, vendar ne bom spremenil načina svojega pisanja. Ko sem to povedal, se pa vrnilo k delovanju in vedenju nemškega cesarja.

Rekel sem, da je ta iz strahu pred našo avijatiko vsakokrat, kadar je bil najavljen naš aeroplan, zbežal v podzemsko zavetišče, ki je bilo nalašč zanj pripravljen. Oboževalci bivšega cesarja so vedno zanikovali to dejstvo, toda kljub temu je to gola resnica.

Taka podzemna betonirana zavetišča, ki jih je dal Viljem II. zgraditi za svojo osebno uporabo, se nahajajo še danes ne samo v Mezieresu, kjer je cesar živel

precej časa med vojsko, temveč tudi v mestih Stenay in Spa, kjer je živel proti koncu vojne.

Dokaz temu je n. pr., da vsak otrok v mestu Spa še danes pozna to oklopljeno cesarjevo podzemsko pribežališče, ki si ga je dal izkopati pod svojo vilo, kjer je stanoval in ki je znana pod imenom Chateau Bois.

Prinašam tudi fotografijo vile, na koje oknu v prvem nadstropju se vidi osebni prapor cesarjev. To dokazuje, da je bila fotografija posneta med vojno. Napravil jo je, kakor marsikatero drugo, eden naših agentov, kojega naloga je bila, nadzorovati — v čisto posebnem pomenu besede! — cesarjevo osebo.

Priobčujem še drugo fotografijo, na kateri je opaziti Viljema II v spremstvu generalov, ki jih je imel najrajši, von Plessena, von Grönerja in von Münchhausen.

Znano je, da v Nemčiji niso smeli priobčiti niti ene fotografije, na kateri se je nahajal cesar, ako ta ni izdal posebne dovoljenja, da se objavi, s tem, da jo je na zadnji strani podpisal. To je delal zato, da skrbno brani svoj prestiž.

Če bi bili objavili našo fotografijo v Nemčiji, bi uphvala zelo demoralizujoče, kajti kaže cesarja nekaj dni, predno se je odpovedal prestolu, z utrujenim in postaranim obrazom. Cesar je namreč v tem času že čutil, da je njegove slave konec in da se bliža katastrofi.

(Nadaljevanje prih.)

Baltiĉ — Vodopivec.

(Primorce o dveh velikih županih.)

Ne strašite se takega naslova, nikake paralele ne bo, tudi politike se dotaknem samo tako mimogrede.

Dr. Baltiĉ — dr. Vodopivec sta za nas Primorce prav lepo doneči imeni z lepo preteklostjo in prijazno vsebino. Čeprav prvi ni po rodu naš ožji rojak, ga vendar smatramo za svojega in ga imamo vsi radi, prav radi. Med nami je preživel najlepša svoja leta in v našem primorskem ozračju je vzrastle v celega moĉa, ki ga zna ceniti tudi ujedinjena Jugoslavija.

Doba naše narodne renesanse na Primorskem je prepolna najlepših spominov. Naša dobro premišljena taktika ni izpuštila z vidika nobene panoge naše ga javnega življenja. Povsod moramo imeti svojih ljudi, ne samo v vseh strokah trgovine in obrti, marveč v vseh uradih, od najnižjih do najvišjih. V šolstvu in justici smo v malo letih dosegli čudovito lepe vspehe. Ali šli smo dalje: v političke urade, glavarstva, namestništvo in tudi policijo. Pokojni baron Winkler nam je govoril: Dokler ne boste imeli svojih ljudi, ki bodo sposobni za deželne predsednike in namestnike, niste dovolj storili za bodočnost naroda. En sam tak sposoben uradnik more veliko dobrega storiti za svoj narod, pa četudi ne bo obešal svojega dela na veliki zvon.

In delati smo znali, to treba z zadovoljstvom priznati. In nešteti shodi, v deželnem in državnem zboru neprestane interpelacije in kričanje o krivicih storjenih večini deželnega prebivalstva, intrige na visokih mestih z mekega višjega stališča, formalne pritožbe proti uradnikom, ki niso znali slovenski uradovati itd., vse to je utrudilo razne visoke gospode, da so rekli: Naredite že enkrat tak red, da bo mir pred temi vrazjimi Slovenci. Zadnji so bili politički uradi in policija, ki so odprli vrata na stečaj tudi našim rojakom, — ako smo jih le imeli. In tako je bila naša skrb, da se dovolj mladih naših rojakov posveti tej službi. Tako smo n. pr. tudi našega dr. Iva Šorlija hoteli spraviti k policiji, odkoder je pa kmalu ušel. V desetih letih bi bili tudi v tem oziru preskrbljeni z domačimi močmi.

In tako je prišel tudi v politično službo na Primorskem dr. Vilko Baltiĉ, ki so ga sprejeli, ker so ga potrebovali in da ti slovenski kričarji dajo morda mir nekaj časa. Na posebne zahteve (ne vem, ali on to ve) je prišel v Gorico, kjer so bila tla najbolj vroča. In lepi časi so to bili zanj in za nas. Prav nič mu ni bilo treba prikrivati svojega odločnega narodnega prepričanja, ki mu nikdar ni škodovalo, kajti bil je takolizorno kvalifikovan in neobhodno potreben uradnik, da so bili navzgor zadovoljni, da ga imajo in da jim vleče voz za tri druge. Naše ljudstvo je kar rado hodilo na glavarstvo k našemu Baltiĉu, ki je imel srce za vse enako na pravem mestu. Med vojno je namestnik

Friess naravnost pokazal nanj, da bi bil on za upravitelja Črne gore najsposobnejši. In ko je vojna komanda imela pomisleke vsled njegovega slovenstva, je Friess zastavil svojo besedo zanj, češ: on bo ravno zato najbolje skrbel za red in zadovoljnost v deželi. Vsaj tako se je namestnik pohvalil pred neko sejo deželnega sosveta za obnovo.

Ni torej nikako čudo, ako je tak moĉ našel sebi primerno torišče tudi v Jugoslaviji. In Primorci smo ponosni, da smo dali Sloveniji takega velikega župana. — Ravno zato pa smo mogli obžalovati, ko smo videli, da se je bil malce preveč eksponoval za eno političko stranko, kar ga je menda že drugi odgnalo iz lepe vladine palače. Demokrati in parlamentarni sistem je večinoma tak, da ne trpi na odgovornih mestih moĉ, ki so ravno vsled svoje izredne sposobnosti in moĉatosti morda lahko nevarni rednemu poslovanju v smislu vladnega sistema. Zato je povsem umljivo, ako so ga ponovno odslovili, čemur se torej ne sme čuditi ne on, ne stranka, kateri baje pripada. V politiki je bolj nego kjerkoli v javnem življenju pravilo: Haust mu meinen Juden, so haue ich deinen Juden, ali po naše: enkrat teče pes — enkrat teče zajec. Takemu obračunavanju pravijo tudi: Die ausgleichende Gerechtigkeit.

Tega napol Primorca ali Goričana je pregnal iz ljubljanske lepe vladine palače popolen Goričan najpristnejšega kova — naš dr. Vodopivec. Kdor bi mi pa rekel, da se je to zgodilo, ker je novi veliki župan — klerikalec, bi se mu zakrohotal v obraz. Poznam ga od šolskih let in vem, kako se je zanimal za vsak naš napredek, za vsako lepo narodno delo. Ko se je bil odločil za političko službo, je storil to prav po tistih naših intervencijah: da bomo imeli v tej službi enega več, kajti takrat je bil sploh šele začetek z domačimi. Vedel pa je, da mu bo mogoče vstrajati edino tako, ako se bo odlikoval po sposobnostih in delu, pa da se ne izpostavlja napadom nasprotnikov. Koristiti kedaj svojemu narodu v tako važni službi, to je bilo njegovo načelo, ki mu je ostal zvest. Z glavo ne bo hodil skozi zid, ker si jo le razbije in nikomur nič ne koristi, to je vedel in s tem je računal, čeprav je bil vedno narodno čist, prav tako, kakor dr. Baltiĉ. Povsod ga je ljudstvo imelo rado in ga je neizmerno cenilo, česar mu niso šteli v zlo njegovi višji in najvišji. — Med vojno smo ga videli celo v poljedelskem ministrstvu na odličnem mestu.

Dasi je bila vojna in narodno delo ni bilo ravno v časih na višjih mestih, vendar se je ministrski uradnik dr. Vodopivec takoj pridružil nam, ki smo na Dunaju ustanovili tisti znani »Osrednji odbor za obnovo Primorja in vrnitev beguncev«, ki je imel svoje urade pod mojim vodstvom v Bankgasse 2. Dr. Vodopivec nam je pomagal s svojim delom

in svetom, posebno pri pri oproščanju naših rojakov od vojaške službe. O veliko, veliko smo jih oprostili in, tako morda rešili smrti. Dr. Vodopivec ne pozabim njegovih zaslug takrat za naše rojake.

Dr. Vodopivec ni bil nikdar kak srborit politik ali strankar, tako da ga nismo imeli niti v svojih registrih, pa tudi kaka druga stranka ga ni imela, kajti njegovo načelo je bilo, da hoče biti našemu narodu nepristranski uradnik na tako važnih mestih, kakor so glavarstva, namestništvo ali ministrstvo. Vedel je, da morajo vse političke stranke imeti enako zaupanje do njega.

Tudi v Sloveniji je po prevratu dr. Vodopivec bil vedno na odličnih mestih, posebno delaven za naše begunce in za pravično rešitev manjšinskih na-

Spomini iz naše žalostne zgodovine.

Vaš sotrudnik A. G. je pod gornjim naslovom napisal toliko bridkih resnic, da si tudi jaz ne morem kaj, k opazki o škandaloznem postopanju okupacijske oblasti pristaviti nekaj značilnih slučajev.

Vlak iz Maribora je vozil proti Celovcu in ustavil ob 23. ponoči tam nekje pri Grabštajnu; ljudje so izstopili in hoteli prenočiti v gostilni, toda — hiša je bila zaprta, ker je bila policijska ura ob 22. uri. Gostilničar jih je jemal iz usmiljenja pri stranskih vratih, a prišel je v konflikt z orožniki in poglavarstvo ga je kaznovalo. Nič ni pomagalo govorjenje, da potnik ne more prenočiti na cesti in treba ali policijsko uro podaljšati ali prihod poizkusiti: prej in slej je vlak prihajal pozneje, policijska ura pa je ostala pred prihodom vlaka! To so nekateri delali celo nalašč, da so občinstvo begali in dražili, saj vendar vemo, da je bila ob prevratu kardinalna napaka naše države — prevelik idealizem. Po raznih pisarnah se je natepo vse polno ljudi dvomljivo zavednosti: nekaj avstrijskanti, nemškutarji in zagrizeni naši nasprotniki so se med prevratom potuhili, hlinili se poslancem in dosegli visoka mesta, kakršna imajo še dandanes, so takoj po prevratu videli, kam se je obrnila zgodovina, postali čez noč navdušeni pristaji SHS. Takih ljudi je bilo vse polno in marsikateri pristni Nemec, ki niti slovensko ni razumel, je bil poštenjši Jugoslovčan od gorimovanovih (in je še dandanes!), ker so Nemci po nekaterih krajih še bolj težko pričakovali konec Avstrije, nego mi!

Od častnikov v Velikovecu si mogel slišati, kako se sramujejo, ker imajo pač konje, a nimajo krme in morajo po plotovih ponoči pasti pri tujih posestnikih. Bilo je pač veliko pijace, govorjenja in pisanja, zabav in vožnje z vlakom in avtomobili (seveda brezplačno!), a krme in reda v upravi in pisarnah ni bilo. Po dva- in trikrat si moral poganjati kak spis in še ni bilo odgovora. Tega gospodje niso razumeli, da morata promet in uprava točno delovati, naj že pripada dežela komurkoli! V Ljubljani sem bil v pisarni pri železnici navzoč, ko so se posmehovali, ker je bil vlak za 18. uro odpovedan, češ: to bo zopet dirindaj! In res je bil! Iz Celovca smo prišli preko Brucka in Maribora v Ljubljano, vozili smo se vso noč, letali po Dolgi vasi ves dan in hoteli zvečer zopet nazaj, toda vratar na kolodvoru je lakonično-ironično naznanil — da ni vlaka, a mi smo imeli plačano za tja in nazaj! Takrat so gostilne in prenočišča izkoriščala občinstvo do potencirane nesramnosti. Neki voznik je zabojne in kovčke peljal neki stranki iz Spilja do polovice poti in sredi ceste ustavil voz, razložil prtljago in obrnil ter pustil stranko, a računal petkrat več in dobil plačano vnaprej. Še dandanes hodijo okoli St. Ilje taki patrioti in imajo zaupanje naših oblasti.

Razpoloženje in morala je bila taka, da je

sih vprašanj. Vedno delaven in z izrednim umevanjem je bil na odgovornih mestih, nepristranski delavec edino v dobro svojemu narodu. O kakem klerikalizmu ni sledu, pač pa je le pošten Slovenec in morda tudi v verskih rečeh brez prigovora. Baš zato ga je sedanji režim postavil za velikega župana, kar smatram za popolnoma naravno in hvalim Boga, da sploh imamo pripravnih moĉ tudi za tak režim, kakoršen je sedanji. Prepričan pa sem, da je na tem odličnem mestu po vrednosti in svoji preteklosti, da bo kos svoji nalogi in da bomo Primorci tudi nanj vselej ponosni. In tako smo dali Goričanje tudi v sedanji dobi beli Ljubljani velikega župana, ki bo našemu narodu v vsestransko korist in čast.

A. G.

bilo končno med občinstvom deset ogleduhov za enega samega opazovanca!

Kako so pretepali otroke v šoli, kar niso takoj razumeli slovensko (česar tudi niso mogli, ker prej tega slišali niso!), vedo še dandanes povedati v Dobrli vasi; kako je bil lesni trgovec-nemškutar največji zaupnik narodnega sveta, vedo v Sinči vasi. Prvo minuto po plebiscitu je razobesil frankfurtske! Na neki šoli so v pol leta trikrat menjali zastavo! Končno so si še po plebiscitu pridržali nekaj uslužbencev po vaseh v Podjunu, češ, da bodo budili med ljudstvom slovensko zavest: delali niso nič, a plačo dobivali od nas iz Jugoslavije, mišljenja in poguma pa so bili približno takega, kakor lesni trgovec v Sinči vasi! Varovali so si službo!

Tudi vedenje socialnih demokratov je znano: kjer ba ljudovlada, tja pojdemo! je bila parola; in ker je bila ljudovlada v Avstriji, so šli v Avstrijo ter seboj potegnili vse delavce in veliko kmetov. In nekaj ostankov takih ljudi dela še dandanes v Jugoslaviji svojo osrečevalno politiko in niti ne igrajo nazadnje vloge! Moĉje, ki svojega jugoslovanskega mišljenja še pred vojno niso prikrivali, in so med prevratom povsod nastopali odkrito, su dandanes v ozadiju, obkroženi in zasmejavani; dolgi jeziki in izkoriščevalci položaja pa imajo — odlična mesta! —

Znana oseba je služila v svetovni vojni, a moĉ ni spregovoril niti besedice slovensko, da so ga smatrali vojaki za Nemca. Takoj po prevratu se je skazal kot koroški veljak in igral v Celovcu za časa slovitega polkovnika Mileša zelo značilno vlogo. Kako je bilo z živili, vemo vsi. Neki gospodični še dandanes preseda sladkor, toliko se ga je bila nalazila, ker so ga imeli do stropa — a ljudstvo je volilo avstrijsko. Cesta v Vetrin in most pri Velikovecu so bili edini praktični znaki plebiscitnega delovanja. In kako so to znali izkoristiti Nemci in nemškutarji po pisarnah — to in onstran meje še po plebiscitu! Vsega je bila kriva Jugoslavija, vsega so bili krivi naši vojaki in zlasti Srbi; ko pa se je neki jugoslovanski uradnik proti takim nesramnostim postavil po robu in nemškutarja onstran meje zafrknil in zavrnil, se je ta diplomatičnim potom pritožil in jugoslovanski uradnik je bil strogo grajan, ker se je vtikal v razmere tuje (ili???) države, nemškutar tam preko pa je postal ravnotej! Seveda, ker je bil avstrijski zastopnik v Ljubljani intimni prijatelj ljubljanskega uradnega predstojnika še iz časa, ko sta skupaj živela na Dunaju! — Primorci in Notranjci so bili edini zavedni in odločni ljudje v tistih časih ob Dravi, in te so odpravili, češ da izzivajo, ker so čistili narodno zavest med značilnim ljudstvom.

(Konec prihodnj.)

Širite „Nar. Dnevnik“.

Izidor Cankar:

VSEBINA UMETNINE.*

Umetnina je zakonito urejena, organska tvorba, v kateri se posamezna forma podreja zmislu celote in ta zmisel na svoj način podpira ter pojasnjuje Popolna umetnina ni torej likovno samovoljna stvar, njeni deli rastejo drugi iz drugega in hkrati formirajo drugi drugega; odteguje pa se samovoljnosti še drugič. Mnogokrat smo imeli priliko, da opozorimo, kako je posamezna oblika in celotna umetnostna tvorba odsev temeljne umetniške miselnosti, kakaj ko govorimo o idealizmu, realizmu in naturalizmu, govorimo več nego samo o stilu, govorimo o načinu, kako se podoba sveta iz življenja sploh oblikuje v človeški duši. Ker je zadnje dno vsakemu stilu v tej miselnosti, ki obsega več nego umetnostne predstave, ki obsega ves svet, poganja stil iz globin človekove duše, iz njegovega svetovnega nazora in življenjskega čustva. Kadar se torej kaj razplamti boj za umetnostno formo, ni to samo boj za umetnostno formo, marveč boj za oblikovanje cele človeške duše ali za izraz te duše. Zato je otroško početje, če kdo išče »nove umetnosti«, »novega stila« in mišlja, da se da kaj takega doseči s formalističnimi razpravami, iz estetike povzetimi dokazi ali z navajanjem velikih primerov iz umetnostne preteklosti. Da se uveljavi v kakšni socialni skupini nov stil, se mora v njej formirati nova miselnost in sklicevanje ne preteklost je prazno govorjenje, kar sodobnim ljudem ne more dati preteklo duševnosti. Če gre za ustvarjanje novega stila ali za razveljavljanje starega, je to vedno delo, ki sega daleč preko čisto umetnostnih vprašanj in zadeva člega človeka.

Da stil je izraz člega človeka, izraz umetniškega individua in njegove dobe. Stalna jasnost, stroga formalna doslednost in organičnost je izraz jasne, dosledne in zato močne umetniške osebnosti; stalna naprednost v umetnostnem razvoju izraz samostojne, z daljnovidnostjo in krepkim življenjskim čuvstvom opremljene umetniške sile; stalna zaostalost izraz konservativnega, torej boječega ali nevidnega umetniškega značaja; stalna nedoslednost, nejasnost, desorganičnost izraz slabotnega, notranje negotovega oblikovalca. Je stil človek.

A stil je tudi doba. V svojem razpravljanju o stilu smo ga motrili le s formalnega vidika, a če ga razgrnemo razvojno v časovni zaporednosti njegovih form, se odpre pred nami vsa zgodovina človeškega duševnega razvoja. Ob umiranju pogsanske antike vidimo, da v njeno umetnost udirajo nove, idealistične forme, kakor se njena splošna miselnost pripravlja na idealistični koncept svetovnega nazora, ki ga je pozneje ustvarilo krščanstvo. Mlada krščanska kultura sprejme ona semena idealistične umetnosti, da se, po kratkem stilnem vrenju, razvijajo v zgodnjem srednjem veku do popolnosti, kakor to dobo označuje idealizem udi v teologiji, filozofiji in socialnem redu. Zgodovino srednjega veka tvori dalje premagovanje začetega idealizma v vsem duševnem življenju, v umetnosti pa vidimo, da prvotno ploskovito formo vedno odločneje razjedajo nova, plastična, dokler slednji s početkom novega veka ne zavladajo popolnoma, kakor moremo ob istem času ugotoviti napredovanje naturalizma v verskem, znanstvenem, socialnem pa tudi čuvstvenem življenju. Naturalizem in naturalistični individualizem napreduje posej v reformiranih, a tudi v protireformacijskih deželah, in v tem kljub njihovim nanovo oživiljenim idealističnim tendencam. Enaka je v tej dobi usoda umetnostnega stila; v protireformacijski

umetnosti baroka dobi poleg izrazitega naturalistične poteze v značaju tudi idealistično potezo, ki je razvojno očitno reakcijski element v primeri z naturalističnim stremeljem 15. stoletja, v umetnosti reformiranih, torej po mišljenju k naturalizmu usmerjenih dežel (Holandija) pa zavladala naturalističnolikoviti stil s popolnostjo, kakršna je bila dotlej v zahodno-evropski zgodovini nezna. Od tega časa opazamo kljub trenutni negotovosti ali začasnim reakcijam skozi vse dobe stalno napredovanje naturalizma v vsem mišljenju in življenju zapadne Evrope, dokler ne doseže ta razvoj svojega viška v materializmu ob koncu preteklega stoletja, kakor doseže ob tem času tudi stil po stalnem napredovanju svojih naturalističnih komponent višek naturalizma v modernem impresionizmu. Nasprotni idealistični pol je ostal v bistvu do današnjega dne v risu baročne umetnosti, ki je še vedno v glavnem značilna za sedanjo cerkveno umetnost, medtem ko je cerkev, gotovo ustrežajoč živemu svojemu čutu za duhovno vsebino stila, impresionizem skoraj v celoti zavrgla. In kakor vidimo v zadnjih letih novega stoletja močne idealistične tendence v duševnem življenju, moramo opaziti, da se tudi umetnost mnogokod vrača k stilu idealizma, da pa kot celota ne predstavlja stilne enote, kakor je bil tudi nemirni, obupni napor sodobne kulture, da ustvari nov in enoten svetovni nazor, ki bi bil sposoben, da formira novo človeško družbo, doslej brezuspešen. Takja živa priča družabnega duševnega razvoja bo ostal stil tudi nadalje.

Stil je človek, a stil je tudi doba. Ko njega analiziramo, analiziramo umetnostno znanost individuum in čas; tesno k duševnemu organizmu, ki je svojo umetnost rodil, prislanja uho in prisluškuje bitju srca, ki s polno odkritosrčnostjo, neodvisnostjo od vsake osebnosti volje, govori o stanju tega organizma. Stil ji govori o enotnih, dolednih, močnih dobah, o

slabotnih, notranje razbitih, negotovih dobah, o dobah, ki izpovedujejo nekaj drugega in nekaj drugega mislijo ali čutijo. V tem vidi umetnostna znanost vsebino umetnosti in umetnine, v takih rezultatih njenih analiz je opravičilo njene eksistence. Tu je njen pomen, ker po svojih analizah stila razkriva zakonitosti človekove duševnosti in njegovega umetnostnega delovanja. Hkrati se je v čudovitih perspektivah, ki jih razgrinjajo pred njo stilne analize, odpirajo pogledi v duševni svet, pogledi, ki so produkt njenega dela in hkrati plačilo zanj. Vsi tisoči in tisoči likov, ki jih je ustvaril človek, plešejo pred umetnostno znanostjo kakor lutke; ona se raduje, ko odkriva skrivnostnega duha, ki te lutke giblje in ki jim narekuje svoje besede.

Taka je vsebina umetnine, če jo motrimo, kakor jo motri umetnostna znanost. Toda poleg te ima umetnina še drugo vsebino, ki ni znanstvena abstrakcija, marveč živa, aktivna duhovna sila. Stilni zakoni niso v ustvarjanju umetniški osebnosti mrtvo znanje, ampak so po snovi, zlasti pa po formi nezavedno ponazorjevanje življenjskega čustva, v čemer obstoji intuitivnost umetniškega spoznavanja. Kot izrazi življenjskega čustva pa imajo svojo skrivnostno govorico; s snovjo in formo govore kliči o navih resnicah, ki še niso drugje oblikovane ali morda o starih resnicah, ko so svetu še živo potrebne in zato ljubše, v čemur obstoji njen poseben čar. In ta vsebina je važnejša od rezultatov umetnostne znanosti. Znanstvene abstrakcije so sad umovanja, so mnogokrat zmotne in vedno nepopolne. Neposredni vpliv umetnine čistega stila pa je sad nezmotljivega življenjskega čustva in aktivni formator novega življenja. V tem značaju umetnine obstoji umetnostna vrednost umetnine; ona je formirani in okolič formirajoči zakon sam.

* Z avtorjevim dovoljenjem ponatis iz knjige »Uvod v umevanje likovne umetnosti«.

je dr. Jeglič 1. 1917 prvi podpisal minjsko deklaracijo.

Dr. Knaflič poudarja, da je bilo obtožencu skoro vse dokazano postopanje preprečeno, navaja razne dokaze za avstrijski mentalitet škofa dr. Jegliča. Ta očitek po njegovem mnenju niti žaljiv ni. Opozarja nato, da je obtoženeva preteklost neoporečna.

Dr. Birsa se brani, da je pisal v dobri veri, da ni imel namena žaliti, da se je opiral le na naredbe intervjuja v »Vremenu« in da je pisal le dopustno kritiko.

Razsodba.

Senat objavi nato razsodbo: Dr. Birsa se obsodi na 1 mesec zapora, na 5000 Din kazni, na 5000 Din odškodnine, na objavo razsodbe v »Slovenskem Narodu« in na plačilo sodnih stroškov.

Priznava pa se obtožencu custodia honesta.

AEROPLANSKA NEZGODA PRI CERKNICI.

Pri Cerknici je pristal v petek na zemljo neki tviski aeroplan, v katerem so se nahajale tri osebe.

Aeroplan je izgubil radi goste megle orientacijo. Njegov cilj so bile Benetke. Ko pa je zagledal pilot Cerkniško jezero, je mislil, da ima predseboj morje. 2300 kilogramov težki aeroplan se je zaril v plitvi vodi globoko v zemljo. Domačini so ga z veliko težavo izvlekli. Nato so se podali posadniki v žurbo, kjer so se okrepčali od preostanega hrane. Po obedi so se zopet vkrkali in razpeljali proti Benetkam. Iz Benetk se vrnejo in polet v Beograd.

Aeroplan dela propagando za svoj tip.

MARIBORSKA POROTA.

Dva mednarodna vlomilca.

V petek sta se zagovarjala pred mariborsko poroto dva mednarodna vlomilca, madžarska državljana Josip Ihring in Stefan Szabo radi 25 vlomov, ki sta jih izvršila leta 1925 in 1926 v Jugoslaviji v šolske blaginje in blaginje srednjih poglavarjev. Med drugim sta vlomila tudi v humanistično gimnazijo in v osnovno šolo na Cezovci cesti v Ljubljani, v dekliško meščansko šolo in v osnovno šolo v Razlagovi ulici v Mariboru, o čemur smo svoječasno poročali. Vsega skupaj sta nakradla v Jugoslaviji čedno vsotico 199.595 Din.

K obravnavi sta prišla obtoženca, ki sta bila, predno sta postala svedrova, trgovska agenta v Budimpešti, a sta končno popolnoma skrahirala, v spremstvu dveh močnih kuzin, paznikov oblečena kot dva »himik-kavalirja«. Svoje zločine sta v polnem obsegu priznala. Osojena sta bila: Ihring na 3, Szabo pa na 2 leti in pol težke ječe.

Miss Evropa in jaz.

Pod tem naslovom je napisala Stjepica Vidatić za zagrebško Filmsko Korespondenco sledeči članek:

Po naslovu bi se moglo misliti, da sta to dve osebi, toda, kot znano, temu ni tako. Ni še dolgo, odkar sem se živela v ulogu miss Jugoslavije. Se pred kratkim se mi ni bilo mogoče živeti v novo vlogo. Dandanes me mnogi izprašujejo, kako se počutim kot zmagovalka v Fanametovi tekmi. Dokler se nisem bila miss Evropa, tamveč samo ena od tekmovalk, so me izpraševali novinarji o vsem mogočem. Hoteli so vedeti, kateri igralec mi najbolj ugaja, da celo, kaj najraje jem in kateri parfem mi je najljubši. Na vsa ta vprašanja mi ni bilo težko odgovoriti, težko pa odgovorim na vprašanje, kako se počutim kot zmagovalka pri tekmi v lepoti. Čutim samo to, da se hočem z vsemi svojimi močmi potruditi, da se izkažem vredno naslova, ki sem ga dobila. Dasi še dolgo nisem filmska zvezda, kakor me nazivljajo časopisi, vendar vidim, da življenje filmske zvezde ni baš lahko. Kajti ustrezati dan za dnem številnim prošnjam za avtograme, dati se vsak hip slikati ter pisati celo, kot pravkar vidite, nerutnirane članke za lista, ni lahka stvar. Toda glavno je, da človek vse to rad stori in priznati moram vsakako, da je tako. Veseli me, da bom imela v kratkem priliko, da upoznam film поближе in nikdar ne bom pozabila na naše novinarje, ki so mi toliko pripomogli k temu, kar sem dosegla.

Gospodarstvo.

OPASNE TEORIJE.

V poročilu Narodne banke za leto 1926. je izražena teorija, da je važnejši kraj, kjer industrija obstoji, kakor pa kapital, ki v industriji dominira. Z ozirom na to teorijo objavlja »Jugoslovenski Lloyd« na uvodnem mestu članek, ki ga preobčujemo v celoti.

Ravno v času ko prijemajo Kitajci za orožje, ker ne čutijo, oziroma, ker zelo težko čutijo, da angleška trgovina in industrija na Kitajskem ni kitajska; v dobi, ko se širi v Severni Ameriki, Veliki Britaniji in v Italiji borba za celo čistostjo rase, na vseh področjih ekonomske delavnosti, v času, ko stremi Italija, da napravi svojimi kapitalom in svojim ekonomskim institucijam pot v bal-kanske države in v Jugoslavijo, pol, po kateri naj se »Italija širi ali pa naj eksplodira« in končno, da nam ni treba dolgo naštevati, v dobi, ki je preteklo osem let šele po svetovni vojni, ki je imela za nalogo, da med drugim zlomi tudi nemški »Draug nach Osten«, v tej dobi se pojavlja Narodna banka Srbije, Hrvatov in Slovencev z zgoraj navedeno teorijo.

In če ne bi res živeli tudi dobesedno v državi Srbije, Hrvatov in Slovencev, kjer je vse mogoče, bi napravila ta teorija najmanj kak alarm v javnosti in v krogih, ki so dolžni, da vodijo račun o državi in njeni bodočnosti, ki je — v narodnem gospodarstvu, to se pravi v ekonomski neodvisnosti in svobodi. Tako pa smo mnenja, da bo vse ostalo pri tem člančiču, s katerim izvršujemo vsaj dolžnost kronista.

Prva leta ujedinjenja smo lahko slišali v Beogradu, in to z »nadležnih« mest, teorijo,

da nam industrija sploh ni potrebna, ker nam je potreben samo seljak — ki je najboljši vojak! Potem so tudi v Beogradu končno uvideli, da je industrija le »potrebna«, ker je bila večinoma — pod sekvestrom in je bilo potrebno, da se — nacionalizira. In ko so bili vsi ti sekvestri in nacionalizacije izvedene na dobro znani način, tako, da je tej industriji ostal v glavnem le »značaj nacionalnosti in kraj, kjer ta obstoji«, je prišla sedaj tudi Narodna banka, da osvetli vse to z zgoraj omenjeno teorijo.

Naravnost čudno je, da niso krogi okoli Narodne banke vodili računov o italijanskih podjetjih in njihovi nalogi v Dalmaciji, čudno je, da ne vodijo ti krogi računov o gotovih Holding kompanijah in o odhajanju domačega kapitala v inozemstvo; še čudnejše je, da jim ni znano, kake so tendence gotovih tujcev v naši lesni industriji, na katere toliko opozarja poštovan direktor g. Josip Selak s svojimi članki in z njim tudi mnogi znani strokovnjaki. Nerazumljivo je, da se morejo postaviti take teorije, ko vemo za gotove slabosti in »moralne obveznosti« mnogih domačih slavnatih mož tuje industrije in kapitala, ki noče samo sodelovati z našim kapitalom, nego si hoče celo osvojiti pozicije, brez katerih si ne more predstavljati normalnega razvoja države in njenega gospodarstva. — brez česar si sploh ne moremo predstavljati resnične svobode in neodvisnosti naše države.

Res je, da brez tujega kapitala ne moremo razviti industrije, vemo pa tudi to, da obstoji tuji kapital, ki želi samo to, da donasa svojim lastnikom samo dobro — obresti, nima pa pretenzij, da preide naša industrija v roke tujcem. Tak kapital naj pride k nam, tak kapital je treba iskati in tak kapital moramo najti, če priho v Beogradu končno enkrat delati pri notranji konsolidaciji države in ureditvi kulturno pravnih razmer in sigurnosti.

Teorija Narodne banke, da je značaj nacionalnosti industrije kraj, kjer se ta industrija nahaja, — je zelo opasna teorija, ki je naša javnost ne sme in ne bo sprejela.

DUNAJSKI SPOMLADANSKI VZORČNI SEJEM.

Otvoritev tega sejma je v nedeljo 13. i. m. in bo trajal polnih osem dni, ko prične zopet velatrg v Pragi. Po došlih nam sporočilih bo dunajski sejem še večji nego je bil jesenski. Velika in težka industrija je v Rotundi, kjer je še zraven na zapadni strani celo mesto posebnih paviljonov. Messepalast (bivše cesarske konjušnice) je dobil še novih prostorov na razpolago in razstavljalec je več nego doslej. — Posebna znamenitost tega sejma bo — poljska razstava. Poljaki bodo imeli zase velik del, kjer bo razstavljen vse, kar ima Poljska pokazati zunanjemu svetu.

Ta vselejem je nam najbližji in torej najlažje dosegljiv. Za vsakega našega industrijalca je neobhodno potrebno, da si ogleda vsaj svojo stroko kjer dobi gotovo novih pobud za širjenje ali poboljšanje svojega podjetja. Pa tudi za naše trgovce je od velike

koristi, ako si ogledajo one oddelke, kjer so razstavljeni predmeti, kakršne on sam že prodaja ali bi jih lahko še prodajal in s tem razširil svojo trgovino.

V soboto 19. i. m., ako ne bo datum spremenjen, pa bo v dunajskem radiju poljski večer. Poljaki kažejo svojo glasbeno umetnost, najboljše, kar imajo. Toda peli in igrali bodo v Varšavi. Tamnjošnji studio bo zvezan s telefonsko centralo v Varšavi, ta z dunajsko centralo, in ta s pošiljalcem na Rošenhüglu, ki pošilja poljske glasove v eter. — Ta interesanten poskus smo slišali že v ponedeljek. Okoli 11. ure zvečer se je nakrat in neoznanjeno oglašil na dunajskem valu neki tuj konferensijer v nemškem jeziku in napovedal prenos iz varšavskega studija. In nato so sledile pevске in glasbene točke nad eno uro z dunajsko silo in res tako čisto in glasno, kakor da dujemo iz dunajskega studija. Daljava nad 700 km in zveza s telefonsko žico Varšave z Dunajem ni čisto nič škodovala. Na ta način se bo vršil v avgustu tudi prenos solnograških Festspiele z Dunaja in iz raznih nemških mest obenem. Kolik napredek človeštva v zadnjih letih. A. G.

× Čebelarstvo v Rumuniji. Rumunija ima vse pogoje za čebelorejo. Ima gorko solneno podnebje in širne lipove in akacijave gozde; paše z medonosnim cvetjem pa obsegajo 4 milijone hektarjev. Ze v srednjem veku je bil znan rumunski med, ki se je izvažal v velikih količinah v Carigrad. Danes razpolaga Rumunija s približno 650.000 panji, ki dajo na leto okrog 3,8 milijonov kilogramov medu in 190.000 kg voska. Vrednost tega blaga se ceni na 200.000.000 lejev. Skoro ves vosek in velik del medu se prodaja v državi sami. Medu izvozi Rumunija povprečno samo 230.000 kg v vrednosti preko 10 milijonov lejev.

× Poljedelstvo obremenjeno predmet na meščanskih solah na Madjarskem. Madjarska vlada namerava dvigniti strokovne poljedelske šole, v katerih bi se predavali kot obvezni predmeti iz poljedelstva na širši osnovi. Ti predmeti se bodo predavali tudi v višjih razredih meščanskih šol.

SAHOVSKI TURNIR V NEWYORKU.

Predvčerajšnjim so se odigrale višje partije: Partija Capablanca - Niemcovič je končala remis. Aljehin je porazil Niemcoviča. Partija Niemcovič - Marchal je končala remis. Stanje po XIII. kolu: Capablanca 9 in pol, Niemcovič 7 in pol, Aljehin 7, Vidmar 5 in pol, Spielmann 4 in pol.

Sport.

II. DELAVSKA OLIMPIJADA V PRAGI 1927.

Glavni dnevi II. čl. delavske olimpijade v Pragi bodo v dobi od 2. do 6. julija 1927. V soboto 2. julija pričnejo tekme delavskih telovadnih enot in v nedeljo dne 3. julija bodo proslave dosegle višek. Dopoldne se bodo izvajale skušnje članstva, popoldne nastop

članov in članic DTJ v skupnih prostih vajah, domači in tuji gosti. Zaključek slavnosti tvori scena. V ponedeljek dne 4. julija se nadaljujejo tekme.

Torek dne 5. julija poseben nastop gostov, nadaljevanje nastopa v posebnih krajevnih skupinah; telovadba skavtov DTJ in zaključek tekme. Sreda 6. julija popoldne drugi nastop članstva in naraščaja in končno slavnostna scena. Slavnostna povorka po Pragi se bode vršila v nedeljo dne 8. julija.

V glavnih dneh olimpijade bodo telovadili tudi naraščajniki in skavti. Vprašanje tekem v težki atletiki bode rešeno v sporazumu z inozemskimi savezi težke atletike. Udeleženci iz inozemstva bodo imeli popust na čl. železnica 50%. Vprašanje glede potnih listov in vizumov bode za goste iz inozemstva olajšano.

Iz Londona v Indijo v 48 urah! Meseca maja 1927 bodeta poskusila dva angleška vojaška letalca postaviti nov rekord v nepritržanem poletu. Letalo bo tipa 700 KS, bo lahko vzelo seboj 1000 galon olja, bo ostalo v zraku 48 ur ter bo razvijalo minimalno hitrost 100 milj na uro. Letela bodeta iz Anglije proti vzhodu kolikor daleč mogoče. Skoraj gotovo gre za poskus, doseči Indijo v najkrajšem času. Strokovnjaki sodijo, da dosežeta Karachi, eventualno tudi Delhi in če bodeta imela posebno srečo, celo Kalkuto, kar odgovarja daljavi 5000 milj. V tem slučaju bi dospela v Indijo v 48 urah. Sedanji rekord v daljnostnem poletu brez vmesnega pristanka znaša 3345 milj; postavila sta ga v oktobru 1926 dva francoska letalca, ki sta poletela iz Pariza v Jack (Perzija) v 32 urah.

Dunajski bokserji, ki so nastopili v Zagrebu, so dosegli v Beogradu izreden uspeh; zmagali so v 3 razredih s 7 : 1 točki. V bantam teži je premagal Spuner (WAC) Jovanovića, v peresni teži Kravagna Kostića, v welterjezi Fraberger Stankovića. V srednji teži je ostal match Magyar : Riesman neodločen. Dunajčani so očitno prekašali nasprotnike v tehniki in njih faire način boja je napravil najboljši utis.

Hoff zopet profesional. Charlesa Hoffa, norveškega svetovnega rekorderja v skoku ob palici, je ameriška atletska unija radi njegovega nastopa v varijeteti zopet proklamirala profesionalom. Hoff je sicer vedno trdil, da se ni nikdar pregrešil proti amaterizmu, toda velikanske gaže, ki jih je prejemal od varijetev, so se zdele celo voditeljem ameriške atletike, ki se jim gotovo ne more očitati ozkošernosti, previse in so tedaj mnogostanskemu Charlesu zopet deklarirali za poklicnega sportnika.

SPORTNE VESTI.

Zagreb, 14. marca. Včeraj je bila prvenstvena tekma med »Haškomo« in »Concordio«, ki se je končala s 3 : 2 v korist Haška. Dalje so igrali »Železničarji« proti »Derbyju« z rezultatom 6 : 0. Tekma »Viktoria« : »Sparta« je končala

Modno pismo.

Šitih vrstah gumbov ali v par gubah, ki leže posebno pogosto spredaj, dočim ostane hrbtni del gladek.

Predvsem bo letos moderna ravna fasona, kar pa seveda ne izključuje lahke bluzne fasone ali pa par partij gub na krilu.

Preproste kot forma, so tudi barve novih modelov. Elegančna dama bo nosila predvsem črno, modro in beige-barvo.

Svilene obleke dovoljujejo seveda tudi druge šatirunge, zelene, modre, beige, posebno moderna bo »ibis« barva.

2. Spomladanska obleka iz opalnorožnatega crpe-romaina.

3. Korekten spomladanski plašč iz ziblikashe s kožuhovinstim ovratnikom.
4. Eleganten spomladanski plašč iz rmenega baržuna.

1. Bela kashatol-obleka za sport s pisanim filetom in geometrično vzorčenostjo.

s 5 : 3, »Pekarski Šp. kl.« : »Unitas« pa s 7 : 1.

Atene, 14. marca. »Gradjanski športni klub« je premagal reprezentanco Aten s 3 : 1. Navzočih je bilo 10.000 gledalcev. S to tekmo je Gradjanski končal svojo turnejo ter se vrača v Zagreb.

Beograd, 14. marca. Včeraj se je začela prvenstvena tekma v prvem razredu s tekmo »Beograjskega športnega kluba« proti »Šumadiji«, ki se je končala z zmago prvega v razmerju 7 : 1. Vršile so se še nekatere tekme drugega in tretjega razreda.

To in ono.

Zapet kravali na visoki šoli za svetovno trgovino na Dunaju. Te dni so vprizorili nemškonacionalni dijaki na visoki šoli za svetovno trgovino zopet velik kraval. Student

Körber, za katerega bi bilo bolje, da bi se zanimal za svoje knjige kot za politiko — Körber nima namreč še nobenega izpita, dasi je še precej »stara hiša« — je imel govor, v katerem je ostro napadal rektorat, ker ga je ta označil v neki afiši kot »izgubljenega študenta«. Körber je povdarjal, da se favorizira na dunajski visoki šoli za svetovno trgovino marksizem in židovstvo. Končal je z vzklikom: »Ven z židi! Namlatite jih!« Njegove vzklike so ponovili poslušalci, ki so vdrli v dvorane ter pometali žide na ulice. Medtem se je zbrala pred poslopjem policija, ki je 7 vročehrvnih mladeničev aretirala in odvedla na stražnico. Ko so se fantje legitimirali, so bili izpuščeni.

LOJZE Z BRAZGOTINO.

Na zatožni klopi sedi Alojzij X., precej oženjen trgovec in davkopačevalec. To bi samoposebi ne bilo nenavadnega in nič posebnega. Toda Lojze ima brazgotino. Kje? Ne spredaj, kot kakšen hraber vojak, temveč na nekem mestu, ki ga ne smemo kazati niti v afektu, ker nas sicer zapro. Lojze je

obtožen, da je zapeljal mladega dekleta pod pretvezo zakona.

Sodnik: »Vi torej frdite, da je tale gospod oni, ki je imel z vami v hotelu sestanek?»

Privatna obtožiteljica (zaslišana kot prič): »Tako je, tako, gospod sodnik, toda predno sem šla z njim v hotel, je obljubil, da me bo poročil.«

Obtoženec: »Jaz te gospodične še v svojem življenju nisem videl. Gospod sodnik, trgovec sem ... oženjen ... in s to afero je težko oškodovana moja čast in poštenost in moje rodbinsko življenje ... Gospodična se moti ... se mora motiti, saj veste, da drugače ni mogoče ...«

Privatna obtožiteljica: »Da se motim? O ne, nikakor ne! Oni gospod takrat je imel pri sebi listino z rdečo svileni podlogo — ta jo ima tudi. Oni gospod je bil naglušen — ta je tudi. Oni gospod je imel brazgotino — (obtožiteljici zaostane beseda).«

Sodnik: »Ta trgovec vendar nima nobene brazgotine. Vsaj jaz ne vidim nobene.« (Sodnik je tudi prav pošteno oženjen.)

Privatna obtožiteljica: »O, pač, ima jo, či-

sto sigurno jo ima, samo ne vidi se. Ima jo namreč ... tega ne morem kar tako povedati.« Nenadoma: »Sedi na njej, gospod sodnik.«

Občinstvo izbruhne v krahot.

Sodnik, nedolžno: »Kako pa to veste? Nu, da ...«

Obtoženec: »Trditve glede brazgotine je nesramna laž!«

Sodnik, ga prekine: »Sluga, pokličite gospoda sodnega zdravnika!«

Zdravnik pride. Sodnik izključj javnost. Občinstvo godrnja razočarano. Zdravnik obtoženca preišče. Glejte čudo! Lojze z brazgotino nima brazgotine! Lojze ima listnec s podlogo od rdeče svile. Lojze je nekoliko gluhi, vse kot Lojze z brazgotino, toda Lojze z brazgotino vendarle ni Lojze z brazgotino, zato ga sodnik oprostí.

Gospodična Milka odbrzi ihte in brez upanja, da bo stala v kratkem z Lojzetom pred oltarjem.

Lojze triumfira in odjadra s ponosno dvignjeno glavo. Zvečer pa — si prilipi zopet brazgotino.

Aleksander Engel:

Teden sreče

Potem, ko je Loti radovedno pregledovala vse dokumente, jo je prosil šofer, naj ga spremi do ravnatelja velike banke, pri katerem je bil baje preje v službi.

Loti ga je vprašala, zakaj da je to potrebno, nakar je šofer odvrnil, da se tam lahko prepriča, da mu more mirno zaupati vsako vsoto. Loti pristane na to in se poda z njim do poslopja velike banke. Portir vljudno pozdravi šoferja in mu pokaže ravnateljevo pisarno, za katero je vprašal. Ravnatelj sprejme šoferja s prav zanimivim nasmehom, ko prične ta:

»Ta dama me je najela za potovanje v Nizzo in jaz naj ji oskrbujem tudi blagajno. Prosil bi vas, gospod ravnatelj, da me priporočite dami o mojem poštenju.«

Ravnatelj se nasmeje:

»Milostljiva, mojemu dobremu Fredu kar lahko posvetite neomejeno zaupanje. Poznam ga že dolgo in bi bil še danes pri meni, če ne bi bil tak poseben svojeglavec.«

Šofer Fredy se je podal v predsobo, ravnatelj pa je medtem zabaval očarljivo Loti, ki se mu je najlepše zahvalila za njegove informacije.

Nekaj prav čudnega je bilo s tem šoferjem. Najbolj čudno pa je bilo to, da je šel iz ravnateljeve pisarne v blagajniški oddelček banke ter dvignil iz gotovega tekočega računa večjo vsoto v frankih, ki je daleko segala pre-

ko razmer kakega avtotaksnega šoferja.

Čegav je bil tekoči račun? In kdo je bil ta šofer?

VII.

Pot je bila prekrasna. Auto je drvel po čudovitih cestah v Dolomitih, brzel skozi solnčno Južno Tirolsko, dvigal prah v Meranu ter ni imel ves čas nobenega defekta. Moral je biti to res prav izvrsten avtomobil. Ko je v Milanu predložil šofer svoji gospodarici prvi hotelski račun, je ta ostrmela nad njegovo preračunljivostjo in prevdarnostjo. Mož ves čas ni najbrže ničesar jedel in ničesar pil, kar šoferji navadno ne delajo. Tudi ostali izdatki so bili prav majhni. Fredy se je samo nasmehnil, ko je videl ostrmeti obraz svoje gospodarice:

»Saj sem dejal milostljivi, da se spoznam v življenju. Če bi se peljali sami, bi plačali najmanj desetkrat toliko.«

Loti je bila končno zadovoljna, da je dobila tako pripravnega potnega maršala in ker so ženske že take, ni mogla več razlikovati ali je elegantni auto s šoferjem res njen, ali pa je oboje le najela. Sploh pa je Loti kar plaval v morju sreče.

V Genovi je molila v cerkvi San Lorenzo, molila je v kapeli, v kateri je spravljena sveta škodela Sacro Catino, sveti Gral srednjega veka; prosila je nebo, naj ji nič ne kali sreče teh osem dni. Radi večje sigurnosti je stopila tudi po mogočnih marmornatih stopnicah cerkve Sante Annunciate in izrekla tam pod prekrasnimi stropnimi freskami isto prošnjo. Nato je avtomobil odbrzel zopet naprej. Po po-

krajini so rastle ob cesti visoke koničaste piramide cipres, med njimi pa smokve, oleandri in oranžna drevesa, za katerimi so blestele neštete bele vile. Vonj oranžnega cvetja je Loti vso omamil, ko se je obrnil šofer Fredy in ji dejal skrivnostno tiho: »Sedaj se prične vaša sreča, gospodična.«

Loti ga pogleda s skoro nežnim pogledom. V tem trenutku bi pogledala nežno tudi kakega sivega in starega lazaronca, kajti čutila je: »Sedaj se prične njen teden sreče!«

Pot je vodila najprej ob Rivieri di Ponente, mimo Monaca in mimo Mentona, ki je ves zakrit z ogromnimi jagnjedi. Na rjavkasti skali, s katere buči hudournik v dolino, sta zagledala staro mesto Ventimiglio, ki ima čudovita lepa antična vrata in razvaline starega Junominega templja. Vozila sta skozi od palmarnovega gozda obdano mesto Bordighera, ki preskrbuje ob cvetlični nedelji Rim in vso Italijo s palmami. Ves čas od Geneve sem, je vozil šofer z zmernim tempom. Ne da bi bogve kaj pomišljal, ji je pripovedoval imena vseh krajev in ji povedal, kot pravi cicerone, najvažnejše stvari o vseh. Sedaj se je obrnil in ji dejal to o »sreči«.

In lepi Loti se je zardelo za trenutek, da se nima zahvaliti loterijskemu dobitku za srečo, ki se je sedaj začela, nego skrivnostnemu možu ob volanu.

VIII.

Fredy je dovedel svojo gospodarico seveda v prvi hotel v Nizzi. Stanovala je v naravnost knežjem apartmanu in ji bilo skoraj hudo,

če je pomislila, da stanuje šofer v podstrešju hotela. Do nje se je vedel vso pot kot popolen kavalir. Z okna njenega stanovanja ji je krožil pogled na četvoren gorski greben, ki je v polmesecu obkrožal to mesto srečnih in je bil prav do vrha pokrit z olivnimi gozdovi, vinogradi in vilami. Nizza! Končno vendar Nizza! Tako je vriskala Loti duša od radosti. Napravila se je v toaleto in se podala v jedilnico k dinerju.

Kaj se je zgodilo z malo cvetličarko? Vsi pogledi so se obrnili do nje, ko je stopila v dvorano.

Radost je za ženske gotovo najbolj idealna kosmetika! Ta je napravila iz Loti naravnost senzacionalno malo lepoticó.

Pri tretjem obhodu je imela že dva goreča čestilca. Enega na desni in enega na levi strani. Ta na desni jo je najbolj zanimal. Kajli dvoril ji je naravnost strastno in se ji je predstavil kot veleindustrijalec Bernd Wolf-rath iz Düsseldorfa. Na njegovi roki je žarel prstan neprecenljive vrednosti. Oboževanje in briljanti so v templju žena najbolj pogost obolus svečnikov lepote.

Loti je uživala svoj triumf v polnih požirkih.

Skrivnosti šofer pa se je odpeljal med tem z avtomobilom v Monte Carlo ter zaigral tam na ruleti tekom ene ure dvajsetisoč frankov. Če ni pomeveril denarja iz zaupane mu blagajne se moramo vprašati: Kako si more navaden šofer kaj takega privoščiti?

(Dalje prihodnjič.)

V PRAGO
na
14. mednarod i velesejem
ki se vrši
od 20. do 27. marca 1927
odpotujejo
posetniki lahko že 10. marca
50% popust
pri osebnih in brzovlakih na jugoslovan-skih in čehoslovaških železnicah.
Brezplačna pojasnila in legitimacije se dobijo pri
MATELIČ & Co. Čehoslovaški
LJUBLJANA konzulat v Ljubljani
Kongresni trg 3. Breg 8.

MALI OGLASI.
Za vsako besedo se plača
50 par. Za debelo tiskano
pa Din 1.—.
Premog - čebin
Welleja 1/II. - Telef. 54
Oglašujte v
Narodnem Dnevniku.

Najboljši šivalni stroj in kolo
je edino le
GRITZNER in ADLER
za dom, obrt in industrijo
v vseh opremanh.
Istotam pletilni stroj DUBIED
Pusk v vezanju b. asplacen.
Večletna garancija
Delavnica za popravila.
Mzke cene, tudi na obroke.
Josip Petelinc
Ljubljana
blizu Prešernovega spomenika.

STAMPILJE
pečate
graverstvo etikete
SITAR & SVETEK
LJUBLJANA
S. P. O. 100

Oglašujte v
»Narodnem
Dnevniku«

Serravallo vo
železnato China-vino
vzbuja voljo do jedi, okrepča živce, zboljša
kri in je REKONVALESCENTOM in MALO-KRVNIM zelo priporočeno od zdravniških
avtoritet. IZBORNI OKUS. Nad 10.000 zdrav-niških priporočil. Dobi se v vseh lekarnah.

Vsa sorodnike in znanke obveščamo, da je dne
2. marca 1927 umrl naš skrbni oče
JOSIP HACIN
posestnik v Češnjevku pri Cerkljah.
Pogreb se vrši dne 14. marca 1927 ob 9. uri do-poldne iz Češnjevka, h. št. 8, na župno pokopališče v Cerkljah pri Kranju.
Dr. Josip Hacin, dr. Janko Hacin, ing. Fridolin Hacin,
Božumil Hacin in Marija Jenko, roj. Hacin,
otroci,
ter zeta in sinahe in vsi vnuki in vnukinje.
Češnjevek, dne 12. marca 1927.
Brez drugega obvestila.

Se priporoča za tisk
vseh trgovskih,
obrtnih, industrijskih
in uradnih tiskovin.
Lastna knjigovoznica
TELEFON ŠT. 552
TISKARNA MERKUR
TRGOVSKO-INDUSTRIJSKA D. D.
LJUBLJANA, Simon Gregorčičeva ulica 13.
Tiska časopise, knji-ge, brošure, cenike, tabele, statute, va-bila, letake, lepake, posetnice i. t. d. TELEFON ŠT. 552